

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. Quot sint cœli, præcipue syderei, & an eiusdem omnes essentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

mouens, ut dicitur in 8. Physic. text. 84. Vbi determinatus ille situs ad Orientem, non est vtiq; accipiendus secundum indivisibile aut exiguum aliquod spatium; quandoquidem intra latitudinem certam medietatis zonæ cuiusq; sphaeræ, non solum quilibet pars eiusdem sphaeræ, modo est occidentalis, modo Orientalis; sed etiam quodlibet spatium imaginarium ac immobile eiusdem zonæ respectu diversorum hominum, diversa terræ hemisphaeria inhabitantium, est, & dici potest Orientale, seu Oriens; adeo ut Orientalis illa pars cæli in qua Angelus versatur, totum cæli periodum cingat & circumdet. Potest ergo Angelus per hoc quasi immensum cæli sui spatium libere, ut ita dicam, vagari & moveri; quod ad eius felicem libertatem satis est. Accedit, quod Angeli felicitas, cum sit spiritus, per se à certo loco corporeo nequaquam dependet; nec graue esse ei potest, ubiuis locorum Deum intuenti, & hac ipsa intuitione beato, simul & ad obsequium Deo, & hominibus beneficium præstandum, suam beneficam operam, quacumq; in re à Deo imperata, impendere. Quod si tamen alicui videbitur incommodum, eius rei curam, inter tot myriades Angelorum, in certos tantum & paucos incumbere, ei potius licebit dicere, quod nonnulli antiquorum sapientum dixerunt, post aliquot annorum spatia, Angelos motores mutari; quam beneficam hanc operam benevolentissimis naturis penitus adimere.

20 *Quarto obijcitur, Angelus non potest se diffundere per totam sphaeram, & toti vim suam applicare; sed solum alicui particulæ, V. G. quantum est spatium alicuius oppidi, aut multo min⁹: at non est consentaneum, tantam molem concitari tam exiguo & angusto impetu, sed oportet impetum esse diffusum per totum, certa proportionem; ut sicut singulæ partes mouentur pro ratione sui situs, ita & congruum impetum suscipiant. Si enim tota terra, vel solum mare in orbem raptandum esset, non conueniret impetum fieri duntaxat in exiguam particulam, quanta est vola manus humanæ; sed in totam fieri deberet, ut suauius & absque conuulsione partium motus fiat.*

21 *Respondeo abunde satis esse, ad mouendum cælum, si Angelus motor eise suamque virtutem motiuam applicet, secundum tantum spatium; quantum ipse naturaliter occupare potest: mox enim absque vlla difficultate, aut periculo, vna pars alteram sibi connexam secum trahit. Neque vlla idcirco violentia interuenit; quando cælum, ut dictum, nullam habet ad eum motum resistentiam; neque vlla partium conuulsio pertimescenda, in corpore solidissimo & incorruptibili, cuius omnes partes inter se firmissime coheret; sec⁹ quâ in terra, aut mari accidit: siue interim motus ille cælorum fiat mediante impulsu, siue immediate ab Angelo causetur; de qua re actum disputatione quinta, quæstione quinta, dubio secundo. Quod si, ut nonnulli philosophantur, ab ipso etiam homine terra suo loco dimoueri posset, si perterica eidem infixæ, & ad lunam V. G. vsque, pertingens suoque hypopodio interim nixa, homini ibidem ad manus esset, quid ni facillime*

Angelus parti cuiuslibet cæli minimam se applicando, totum cælum mouere possit?

21 *Quinto obijcitur, Si Angeli cælestes orbem circumagunt, in potestate eorum esset, illos sistere; quod non videtur consonum verbis Domini Job 38. *Conuentum cæli quis dormire faciet? id est, quis sistet? Quasi dicat, nemo, præter me, id potest. Item in eorum potestate esset, celerius vel tardius mouere, & ita totum mundum facile posset turbare: vnde etiam grauissimo præcepto deberent esse obstricti, ut summam curam adhiberent, ne vniquam vllus sit defectus, nulla inæqualitas, nulla maior minorue concitatio. Est enim res maximi momenti, vnde salus rerum inferiorum pendet.**

21 *Respondeo; si Physicam & naturalem potentiam Angeli præcise ac secundum se spectemus, posse quidem eum suo arbitratu cælorum motum sistere; aut etiam præter ordinem flexere: at vero absolute non posse; quia cum beatus sit, non potest aliud velle aut facere, quam quod Deum velle ac præcipere norit: præcepit autem ei Deus, ut certo modo, ac mensura cælum moueat; à qua non magis ipse potest desciscere, quam si per modum naturæ ac formæ naturalis intrinsecæ moueret. Neque tamen idcirco opus est, vlla grauiori præcepti inculcatione, quando in promptissimo & incommutabili obsequendi studio, omnibus beatis communi, intellexisse diuina voluntatis iussu ac nutum satis est, ad accuratissimam & exactissimam eius executionem, Atque hæc de motu cælorum satis.*

D V B I V M IV.

Quot sint cæli, præcipue syderei; Et an inter se, Et cum astris suis eiusdem sint essentia.

S. Thom. 1. p. q. 63. a. 4. & q. 70. a. 1.

21 *Differunt quoad numerum cælorum inter se, SS. Patres. Nam primo Tertullianus, aduersus Hermogenem, & Chrysostomus in Gen. hom. 4. veluti certum tradere videntur, vnum tantum esse cælum. Sane Chrysostomus vehementi oratione secus sentientes perstringit: *Quis igitur, inquit, post tantam doctrinam feret eos, qui ex suo capite loqui, & contra diuinam scripturam multos cælos dicere audent? Nisi forte sanctum hunc Patrem existimemus, non tam de cælis, quam de pluribus simpliciter mundis locutum, quales nonnulli veteres Philosophi constituerunt. Quo sensu etiam Aristoteles lib. 1. de cælo tex. 76. docet, vnam tantum esse cælum. Sed nec Mathematici defuerunt olim, qui plures cælos pernegarent; quos refert & perstringit Basilius homil. 3. in Hexaem. his verbis: [Cum ij, qui demonstrationibus vti solent grauioris multo momenti, vtiq; probationum Geometricarum necessario concludentium confirmant; id ferre non posse naturam, ut præter vnum hoc cælum, alterum consistat; tum sane istorum Mathematicorum lineares nugas, quamlibet artificii ingenio concinnatas, tanto solutius ridebimus, &c.]**

Secundo

2 Secundo, alij duos cœlos solummodo numerant. Ita videntur sentire Clemens Romanus Recognitionis lib. 1. & 2. Acacius in Glossâ Lipomani, Anastasius Synaita lib. 2. Hexaemeron, & Theodoretus in cap. 9. Epist. ad Hebræos & qq. in Genes. q. 11. vbi ait: *Cum scriptura diuina doceat, in principio Deum creasse cœlum & terram; deinde post lucis creationem, secunda die, dixit firmamentum factum esse; imperitia plena videtur esse huiusmodi (de numero cœlorum) quaestio. Oportebat enim ex temporis ratione, & ipsi creationis modo, cœlorum diuersitatem nosse, & vnum luce prius, alterum vero post lucem; & illud quidem non ex aliqua alia materia, hoc autem ex aquis creatum esse &c. Qui igitur non credit, secundum esse cœlum, semitam rectam transgreditur; qui vero plures enumerare conatur, adhaeret fabulis, postposita diuini spiritus doctrina.*

3 Tertio alij, Apostolum Paulum imitari volentes 2. ad Corinthios 12. tres cœlos constituunt. Ita Basilius homil. 3. Hexaemer. Ambrosius secundo Hexaemer. capite secundo. Damascenus lib. 2. Orthodox. fid. capit. 6. Philastrius hæresi 66. & alij, quanquam non omnino eadem ratione. Quidam enim ita tres distinguunt cœlos, vt primum faciant illud, quod in principio creatum fuit Genes. 1. v. 1. Secundum firmamentum, quod tamen ex substantia primi inuunt esse compactum; tertium id; in quod raptus fuit S. Paulus. Ita Basilius & Ambrosius. Alij primum numerant Empyreum, secundum sydereum, tertium aëreum.

4 Quarto nihilominus ex his ipsis quidam etiam septem orbés siue circulos cœlestes numerari admittunt. Ita Damascenus & Philastrius: qui rursum etiam concedit, æque duos quoque posse numerari. *Sine ergo septem, inquit, quis acceperit, vt David, siue tres, siue duos, non errat. &c.* Nec magno dissentit Basilius citata Homil. 3. Hexaem.

Et in eundem fere sensum Iustinus quaestio. 57. cura quaesisset: *si duplici nobis cœli creationem exposuit Moyses, quomodo plures esse scriptura docet; aliquando tradens, Cœli cœlorum, aliquando, Aperti sunt ei cœli. Respondet: Moyses quidem cœlos dixit; numero autem neque vnum, neque duos, neque plures tradit. Consuevit porro diuina scriptura, Interstitia partium superiora cœlos nominare; veluti vltima cœli, & aquila de cœlo, & stella cœli. Ex dictis ergo hisce, quæ posita sunt, consequens est, vt intelligamus, cœlos substantia quidem duos, interstitijs autem plures. Atque si cœlos ita accipiamus, nulla in verbis reperietur repugnantia.*

5 Sane quidem hæc quaestio inter Theologos esse non potest; nisi nominis, vt recte etiam notauit S. Thomas 1. p. q. 68. a. 4. Nam si cœlum late accipiat pro corpore sublimi & diaphano, terra & aquis superiori, sic recte numerantur tres cœli, seu potius tria quasi cœlorum genera, aëreum videlicet, sydereum, & Empyreum: quod plane respexisse videtur etiam S. Paulus, cum se raptum fuisse ait in tertium cœli 2. Corinth. 12. v. 2. vt recte etiam ex Damasceno S. Thomas loc. cit.

Si autem cœlum accipiat strictius, pro corpore elementis omnibus superiori, sic recte assignari possunt duo quasi cœlorum genera, Empyreum immobile, & sydereum mobile.

Si vero non tam rerum varias differentias, quam vniuersum id corpus elementis superius, vt cumque sua quadam varietate distinctum, recensere velis, dici potest vnum cœlum, hoc est, aut vna cœli natura, aut vna cœlestium corporum congeries, seu vnum ex pluribus aggregatum, quemadmodum vna V. G. dicitur natura humana; aut ciuitas vna Pragensis; licet in tres ciuitates diuisa &c. Nec aliud voluit S. Chrysostomus, vt superius insinuat.

Atque hæc recte etiam mihi tradidisse visus est S. Athanasius qq. ad Antiochum q. 5. vbi ait: [Quot sunt cœli? Respondeo. In dubio est apud multos hæc quaestio. Nam liber Genesios duos cœlos commemorat. Diu autem Paulus etiã tertium cœli se se vidisse dicit. Et David Prophetã de quarto cœlo loquitur; Laudate eum cœli cœlorum. Sciendum vero, quod quemadmodum natura hominum vna, & vnus homo dicitur, multi itẽ sunt homines: sic etiam cœlorum natura vna, & vnum cœlum dicitur in diuina scriptura, & cœli multi.]

7 Quod si cœlum ipsum mobile in sua indiuidua velis cum Philosophis & Mathematicis diuidere, quaerendo, quot sint eiusmodi cœli mobiles, non ita pronum nunc est respondere. Licet enim, hæcenus communiter à Philosophis & Mathematicis, per annos fere trecentos, decem, (aliter quidem sentiente Antonio Ruuio libro secundo de cœlo capit. 5. quaestione secunda, qui octo cœlis mobilibus mauiit esse contentus) aut si eum Magino in noua cœli Theor. Copernici obseruationes accensas, vndecim cœli mobiles, præter Empyreum immobile, assignati fuerint; quos sequuntur etiam Clavius in capit. 1. sphaera; tom. 3. pag. 36. vbi vndecimum primum addit; Pererius libro 2. in Genesin quaestio. 4. & 9. Molina disputatio. 10. qui denario adhuc numero contenti erant; tamen res hæc multis de causis non parum dubia videri potest. Nititur enim ea doctrina in primis quidem fundamento Aristotelis, aliorumque Philosophorum, & Astrologorum quorundam antiquorum, tot videlicet esse cœlos, quot in cœlis inueniuntur motus diuersi; cum vni corpori non nisi vnus motus possit esse naturalis. Id tamen fundamentum non esse firmum ac solidum; imo nec ex omni parte verum, his videtur argumentis probari posse.

8 Primum enim illud ipsum fundamentum supponit cœlos esse solidos, stellasque adeo moueri in cœlis, non velut pisces in mari, aut aues in aere; sed vt gemmas in annulo, aut in ligno nodos: quæ doctrina tamen non est adeo certa, vt oppositum absque errore defendi non possit.

Secundo, si cœli non à seipsis, seu propria sua forma, sed ab Angelis mouentur, vt ipse etiam Aristoteles sentit, neque necessarium, neque admodum etiam conueniens videtur, pro varietate motuum, qui in eodem firmamento, iisdemque stellis firmamenti reperiuntur, plures alios superiores cœlos mobiles constituere: cū nec motus talis calis proprie naturalis, sed potius præternaturalis videatur; & facillimum sit Angelo, firmamentum ipsum ita mouere, vt ad ortum quidem

simpliciter, secundum quid vero etiã ad occasum, aut septentrionem, vel meridiem moueri videatur; motusque illius adeo ab ipso Angelo motore omnem eam varietatem & modificationem recipiat, atque inferioribus etiã cœlis, quoad opus est, communicet; quam ipsa experientia cœlis conuenire demonstrat. Neque enim Deus & natura facere solet per plura, quod æque bene & commode fieri potest per pauciora. Hac vero doctrina admissa, ruunt iam duo illi, vel tres cœli mobiles, qui supra cœlum sydereum siue firmamentum collocantur, vt est cœlum crystallinum & primum mobile.

9 Tertio. Sed nec si de varietate motuum, qui in diuersis stellis deprehenduntur, sermo sit, principium illud ex nouis phænomenis defendi posse videretur. Constat enim nouis experientijs & obseruationibus, vt iam superius dictum quæstione tertia dub. 3. circa Iouem quatuor novos esse planetas, eosque singulos proprium, & à ceteris omnibus stellis diuersum habere motum; nec tamen propterea opus est quatuor nonis cœlis, cum proprio motu planetæ illi non describantur circulos, qui terram ambient, sed interuallo non nisi exiguo à Ioue abeant. Feruntur ergo in epicyclis seu orbibus Iouem quidem ambientibus, sed non in cœlis distinctis. Simile quid accidere videtur cum maculis solaribus recens inuentis, quas etiã ipsas stellas quasdam esse solem circumeuntes nonnulli existimant; & tamen cœlum nouum non requirunt, nisi magno admodum numero cœlos multiplicare velimus.

10 Quarto. Ad hæc de stellis, ac planetis antiquis etiã duntaxat loquendo, needum apparet, principium illud esse vndiquaque firmum & constans. Cum enim per nouas experientias & obseruationes satis certo videatur constare, Venerem & Mercurium circa solem perpetuo moueri, nec proprio motu vnquam describere circulum, qui terram ipsam complectatur, consequens est, nec illos quidem requirere proprios cœlos, in quibus moueantur. Cum enim cœlum dictum sit à celando, quod omnia sublunaria contegat, vt quæstione prima dictum, nec adeo quilibet orbis seu sphaera cœlestis sit proprium & distinctum cœlum: aliqui enim pro multitudine ipsorum etiã epicyclorum duntaxat, cœli multiplicandi forent; plane sequitur, si Venus & Mercurius secundum motus proprios, non requirant, nec habeant orbis proprios & distinctos, qui centrum vniuersi ambient, frustra hætenus cœlum Mercurij & Veneris proprio inter cœlos numero ac censu fuisse habitum: cum orbis quidem singuli ex his planetis proprios habeant, sed non nisi solem ambientes.

11 Taceo cometas, qui & ipsi fortasse sunt stellæ, proprium habentes motum; nec tamen ideo proprio ac speciali cœlo indigent. Alias totæ fere cœli constitutiendi forent, quot cometa; cum singuli propemodum hætenus proprios habuisse motus visi sint. Ex quibus omnibus denique concludi videtur, comunem & receptã doctrinã Philosophorum & Mathematicorum de cœlis decem

mobilibus admodum incertam, si non falsam esse.

12 Sed nihilominus ne temere, vel principium illud, tam à Philosophis, quam ab Astrologis, tanta annorum serie receptum, reprehendatur, vel conclusio inde deducta, de decem, vel vndecim mobilium cœlorum numero rejiciatur; animaduertendum est, principium illud de multiplicandis cœlis, pro diuersitate motuum, qui in ipsidem deprehenduntur, supponere quidem cœlos esse solidos, vt satis iam antea q. 3. dub. 2. probatum & defensum est; at non intelligi de quibuslibet stellarum motibus diuersis, sed ijs solum, qui circa ipsam terram seu centrum vniuersi peraguntur. Nam de alijs satis constat, ex ipsius etiã Aristotelis, & antiquiorum Astrologorum sententiã, non ideo multiplicandos esse cœlos; quantumuis diuersos & ab alijs distinctos esse constet. Quod vel ex eo manifestum est; quia non fugit illos, planetas quosdam, præter motum illum, quem circa terram habent in orientem, aliquando etiã esse retrogrados, aliquando stationarios, adeoque habere etiã proprios quosdam motus, quibus non quidem circa terram, sed supra terram moueantur; nec tamen ob hanc motus diuersitatem, proprios & distinctos cœlos illi constituendos putarunt; sed solum vel orbis partiales, vel epicyclos distinctos, in ipsis eorundem planetarum cœlis.

13 Qua de causa quod de stellis Iouialibus, non terram, sed Iouem proprio motu circumeuntibus; quod item de maculis solaribus, circa solem, vt fertur, moueri solitis obiectum est, nihil ad propositum facit: constat enim, non quidem propterea novos cœlos esse constituendos; sed nec tamen ideo à principio illo Aristotelico quidquam recedi. Quod, vt dictum, non intelligitur de diuersitate motuum supra terram, sed circa terram.

Similiter si certum vndeque; & exploratum esset, duos illos planetas, Mercurium & Venerem, habere solummodo motum proprium circa solem, non autem, quod veteres Astrologi & Philosophi existimauerunt, circa terram, seu centrum vniuersi; plane pari ratione fatendum esset, Mercurium & Venerem non vindicare sibi proprios cœlos, in quibus ferantur, sed solum epicyclos proprios, in ipso cœlo solis, solemque ipsum ambientes. Sed quia res hæc, nondum vndequeque satis comperta videtur, nihil ego hic innouandum statuo; sed hoc solum moneo, & opto, vt Astrologi rem hanc accuratioribus & diuturnioribus obseruationibus diligentius inuestigare pergant, atque in vnã eandemque sententiam prius ipsi conspirent, quam de nouo & absoluto cœlorum systemate constituendo quidquam particulatim definiatur.

14 Quod si experientia, & phænomena non obstant, minime improbanda fuerit sententia Ægidij, qui totam cœlestem machinam vnum corpus esse docuit, cum octauã sphaerã, varios tantum eccentricos & epicyclos complectens. Sic enim ait Hexæmer. p. 2. capite 33. *Difficultas quasi est, vtrum sphaera planetarum faciant*

unam spheram, cum celo sidereo: quod multum videtur concordare cum textu, ubi dicitur, quod fecit Deus duo luminaria magna, & stellae, & posuit eas in firmamento caeli. Si ergo luminaria & stellae sunt in firmamento caeli, & planetae computantur inter luminaria caeli, videtur quod omnes planetae sint in firmamento caeli, quod esse non posset, nisi sphaerae planetarum facerent unam spheram cum firmamento, siue cum celo sidereo &c. ponendo tamen eccentricos & epicyclos, nihil obstat, quin omnes praedicta sphaerae sint una & eadem sphaera. &c.

Et cum dixisset, ei sententia non obitare primo, quod in caelo cernatur quadam varietas secundum densitatem & perspicuitatem, cum alia pars possit esse densa, alia perspicua: nec secundo, quod alia astra ferantur sursum, alia deorsum; cum in tanto spacio interuallo, quantum est à luna ad orbem vsque stelliferum, possint plures ac varij intercedere eccentrici, alij sub, inquit, alij supra: nec tertio, quod aliud astrum sit velox, aliud tardum; cum vnum quodque moueatur in suo proprio eccentrico, tandem concludit. Ergo planetae possunt dici unum caelum cum octaua sphaera, & possunt dici alij caeli ab octaua sphaera; nam quantum ad ipsas sphaeras, possunt dici unum caelum; & frustra fit per plura, quod potest fieri per unum. Sphaera ergo potest dici una, sed deferentes debent dici plures, & debent dici alij, & alij. Erunt ergo septem planetarum septem deferentes, respectu quorum caelum sidereum, potest dici octaua sphaera. Rursus praeter deferentes siue eccentricos planetarum, ponimus epicyclos, quia aliquando videmus planetas retrogrados, aliquando directos, quod ex deferentibus tantum saluare non possumus. &c. Ex hoc etiam magis concordamus cum scriptura sacra, dicente, solem & lunam, & omnes stellas, esse in firmamento caeli; quia ex quo omnes sphaerae planetarum faciunt unum corpus cum octaua sphaera, quod dicitur firmamentum, omnia huiusmodi luminaria sunt in firmamento caeli, & omnia huiusmodi luminaria, habentia suos deferentes, & suos epicyclos, habent eos in firmamento caeli. Haecenus Aegidius.

E contrario vero si non solum ipsius firmamenti, sed etiam septem planetarum motus proprios circa terram diuersos esse compertum fuerit, vt veteres Astronomi & Philosophi crediderunt, nullum erit dubium, quin octo caeli mobiles sint constituendi; quemadmodum praeter Aegyptios & Chaldaeos plerisque, fecerunt iam olim etiam Plato lib. 10. de Republica, & Aristoteles lib. 12. Metaph. t. 47. & nostro etiam adhuc tempore sequitur Ruuius: quibus postea primum, propter nouum rursus firmamenti motum obseruatum, Hipparchus quidem ante Christum natum, Ptolomaeus vero post natum Christum anno circiter CXXXI. nonum caelum; ac rursus circa Annum Christi M C C L. ob nouum trepidationis motum, Alphonus Rex, item Purbachius, Regiomontanus, alijque posteriores Philosophi & Mathematici decimum: denique Maiorum aetate Copernicus, alijque eum secuti, vndecimum caelum mobile addiderunt; probabili quidem, sed non necessaria ratione: si quidem DEVS voluisset, omnimodam illam motus varietatem seu modificationem, quam nunc

firmamentum habere compertum est, immediate per Angelos firmamento tribuere: vt quidem reuera non solum per absolutam potentiam, sed etiam commode & sine absurdo, nec minus ferè rerum naturis conuenienter, potuisset facere. Quod nunc video esse notatum etiam ab Antonio Ruuiio libro secundo, de caelo capit. 5. quest. 2. Sed vt dixi, ad nouum & absolutum caelorum systema constituendum, diuturniori & accuratori opus est Astrologorum obseruatione, & maturiori sapientum virorum iudicio, quod equidem vno meo prauiudicio nolo anteuertere.

Satis sit, hoc loco Christophori Clauij postremam hac de re sententiam adiungere. Ita enim ait in edit. recognita comment. in Ioannem de sac. Bosc. tom. 3. opetum math. [Nolo tamen hoc loco latere lectorem, non ita pridem è Belgio adportatum esse instrumentum quoddam, instar tubi cuiusdam oblongi; in cuius basibus compacta sunt duo vitra seu perspicilla, quo obiecta à nobis remota valde propinqua apparent, & quidem longe maiora, quam re ipsa sint. Hoc instrumento cernuntur plurimae stellae in firmamento, quae sine eo nullo modo videri possunt.] Et mox: [Inter alia quae hoc instrumento videntur, hoc non postremum locum obtinet; nimirum Venerem, recipere lumen à sole instar lunae; ita vt corniculata nunc magis, nunc minus, pro distantia eius à sole appareat; id quod non semel cum alijs hic Romae obseruauim. Saturnus quoque habet coniunctas duas stellas ipso minores; vnā versus orientem, versus Occidentem alteram. Iupiter denique habet quatuor stellas erraticas; quae mirum in modum situ inter se, & cum Ioue variant, vt accurate & diligenter Galilaus Galilaei describit. Quae cum ita sint, videant Astronomi, quo pacto orbis caelestes constituendi sint, vt haec phaenomena possint saluari.] Ita Clauius; qui, vt vides, nil interim de soliditate caelorum addubitat, orbem enim caelestem vtique agnoscit: sed aliud solum eorundem orbium systema constituendum iudicat.

Queri hic potest, an caeli omnes sint eiusdem essentiae. Respondeo breuiter, suppositis his, quae docuimus quest. 2. dub. 2. & q. 3. dub. 1. & q. 4. du 2. probatissimum videri, caelos omnes sidereos & inter se, & cum astris seu stellis, quas deferunt, eiusdem essentiae esse. Quia omnes caeli, omneque corpus caeleste, quoad substantiam & essentiam suam, primo statim die producti fuerunt, nec postea, siue per accessionem lucis, eodem primo die; siue soliditatis, secundo die; siue astrarum, quarto die factam, vt suis locis probauimus, vlla mutatio vel productio substantialis interuenit; nec verosimile est, aquas illas supercaelestes, ex quibus caeli constant, ab initio fuisse diuersae essentiae; vt pro diuersis caelis aquae essentialiter diuersae (quae ab ipsis, quos constituunt, caelis essentialiter non differunt) in principio à DEO crearentur. Sunt ergo caeli eiusdem inter se, & cum astris suis essentiae.

